

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

z dnia 2015 r.

**zmieniające rozporządzenie w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz
ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę
prawnego ustanowionego z urzędu**

Na podstawie art. 22³ ust. 2 oraz art. 22⁵ ust. 2 i 3 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 507) zarządza się, co następuje:

§ 1. W rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 r. poz. 490 oraz z 2015 r. poz. 617) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w § 9 pkt 1 otrzymuje brzmienie:
 - „1) opróżnienie lokalu mieszkalnego - 240 zł;”;
- 2) w § 10 ust. 1 pkt 8 otrzymuje brzmienie:
 - „8) ze skargi na czynności komornika - 120 zł;”;
- 3) w § 11:
 - a) w ust. 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie:
 - „1) nawiązanie umowy o pracę, uznanie wypowiedzenia umowy o pracę za bezskuteczne, przywrócenie do pracy lub ustalenie sposobu ustania stosunku pracy - 180 zł;”;
 - b) ust. 2 otrzymuje brzmienie:
 - „2. Stawki minimalne wynoszą 180 zł w sprawach o świadczenia pieniężne z ubezpieczenia społecznego i zaopatrzenia emerytalnego.”;
- 4) w § 12a w ust. 1 dodaje się pkt 3 w brzmieniu:
 - „3) czynnościami wyjaśniającymi w postępowaniu w sprawach o wykroczenia - 90 zł.”.

§ 2. Do spraw wszczętych przed dniem wejścia w życie rozporządzenia stosuje się przepisy dotychczasowe do czasu zakończenia postępowania w danej instancji.

§ 3. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 sierpnia 2015 r.

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

UZASADNIENIE

Projekt rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości zmieniającego rozporządzenie w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu realizuje upoważnienie ustawowe zawarte w art. 22³ ust. 2 i art. 22⁵ ust. 2 i 3 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 507). Zgodnie z art. 22³ ust. 1 cytowanej ustawy koszty pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu ponosi Skarb Państwa ustawa stanowi również, że Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Radców Prawnych, określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady ponoszenia kosztów, o których mowa w ust. 1, z uwzględnieniem sposobu ustalania tych kosztów, wydatków stanowiących podstawę ich ustalania oraz maksymalnej wysokości opłat za udzieloną pomoc (art. 22³ ust. 2). W myśl art. 22⁵ ust. 2 ustawy o radcach prawnych. Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Radców Prawnych oraz Naczelnej Rady Adwokackiej, określi, w drodze rozporządzenia, wysokość opłat za czynności radców prawnych przed organami wymiaru sprawiedliwości, stanowiących podstawę do zasądzenia przez sądy kosztów zastępstwa prawnego, mając na względzie, że ustalenie opłaty wyższej niż stawka minimalna, o której mowa w ust. 3, lecz nieprzekraczającej sześciokrotności tej stawki, może być uzasadnione rodzajem i zawilnością sprawy oraz niezbędnym nakładem pracy radcy prawnego. Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Radców Prawnych oraz Naczelnej Rady Adwokackiej, określi, w drodze rozporządzenia, stawki minimalne za czynności radców prawnych, o których mowa w ust. 1, mając na względzie rodzaj i zawilność sprawy oraz wymagany nakład pracy radcy prawnego (art. 22⁵ ust. 3).

Propozycje zmiany stawek, o których mowa w § 1 pkt 1 - 3 projektu rozporządzenia uwzględniają rodzaj i zawilność spraw, których dotyczą oraz niezbędny nakład pracy adwokata, jak również wychodzi naprzeciw postulatом zgłaszanym przez Krajową Radę Radców Prawnych mającym m.in. na celu dostosowanie wybranych opłat z tytułu zastępstwa prawnego do obecnych realiów ekonomicznych. Dodatkowym uzasadnieniem wprowadzenia wskazanych stawek na zaproponowanym poziomie jest konieczność zapewnienia profesjonalnej obsługi w sprawach szczególnie wrażliwych społecznie (np. o eksmisję z lokalu mieszkalnego czy skarg na czynności komornika). Zauważyć trzeba, że dotychczasowa wysokość stawek, określona w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości

z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 r. poz. 490 oraz z 2015 r. poz. 617), w odniesieniu do spraw będących przedmiotem nowelizacji, od czasu wejścia w życie rozporządzenia nie była zmieniana.

Jak wynika również z analiz przygotowanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości, w odniesieniu do – finansowanych z budżetu państwa – kosztów pomocy prawnej udzielanej z urzędu, sytuacja w poszczególnych rodzajach spraw przedstawiała się w 2014 r. następująco:

- sprawy o opróżnienie lokalu mieszkalnego: w 2014 r. w sądach rejonowych zarejestrowano łącznie w kategorii C - 635 544 sprawy, w tym o symbolizacji 010M dotyczące opróżnienia lokalu mieszkalnego - 28 231 spraw, co stanowi 4,46% spraw w kategorii C; zgodnie ze statystką Ministerstwa Sprawiedliwości w sprawach C w sądach rejonowych w 2014 r. ustanowiono 4988 pełnomocników; przy przyjęciu, że sprawy o opróżnienie lokalu mieszkalnego stanowiły 4,46% w kategorii C to odpowiadająca im liczba pełnomocników wynosi około 225; koszty 225 pełnomocników przy stawce 120 zł wynosiły 27 000 zł; koszty 225 pełnomocników przy stawce 240 zł wynosiłyby 54 000 zł; koszt podniesienia wysokości stawki minimalnej wyniesie zatem w tej kategorii około 27 000 zł;

- sprawy ze skargi na czynności komornika: w 2014 r. spraw w kategorii Co zarejestrowano 718 102 sprawy, w tym o symbolizacji 106 dot. skarg na czynności komornika 70 946; statystyki Ministerstwa Sprawiedliwości nie podają danych dotyczących ustanowienia pełnomocnika z urzędu w tej kategorii spraw; w wyniku konsultacji z sędziami orzekającymi w sprawach cywilnych oszacowano, że w tej kategorii spraw z uwagi m.in. na 7-dniowy termin do rozpoznania skargi w wyjątkowych przypadkach dochodzi do ustanowienia pełnomocnika z urzędu; przyjmując założenie z posiadanych danych statystycznych Ministerstwa Sprawiedliwości, że pełnomocnik z urzędu jest powoływany przeciętnie w około 1% spraw to liczba pełnomocników w tej kategorii wynosiłaby około 70; koszty 70 pełnomocników przy stawce 60 zł wynosiły 4 200 zł; koszty 70 pełnomocników przy stawce 120 zł wynosiłyby 8 400 zł; koszt podniesienia wysokości stawki minimalnej wyniesie zatem w tej kategorii około 4 200 zł;

- sprawy o nawiązanie umowy o pracę, uznanie wypowiedzenia umowy o pracę za bezskuteczne, przywrócenie do pracy lub ustalenie sposobu ustania stosunku pracy: w 2014 r. w sądach rejonowych zarejestrowano łącznie w kategorii P – 139 249 spraw, a w sądach okręgowych w kategorii P – 1596 spraw; zgodnie ze statystką Ministerstwa Sprawiedliwości w sprawach P w sądach rejonowych w 2014 r. ustanowiono 1080 pełnomocników, zaś w sądach okręgowych 50, łącznie w obu instancjach 1130; statystyki Ministerstwa Sprawiedliwości nie podają danych dotyczących ustanowienia pełnomocnika z urzędu dot. nawiązania umowy o pracę, uznania wypowiedzenia umowy o pracę za bezskuteczne, przywrócenia do pracy lub ustalenia sposobu ustania stosunku pracy; po konsultacji z sędziami orzekającymi w wydziałach prawa pracy oszacowano, że sprawy o nawiązanie umowy o pracę, uznanie wypowiedzenia umowy o pracę za bezskuteczne, przywrócenie do pracy lub ustalenie sposobu ustania stosunku pracy w kategorii P stanowiły około 50% ogółu spraw to odpowiadająca im liczba pełnomocników wynosi około 565; koszty 565 pełnomocników przy stawce 60 zł wynosiły 33 900 zł; koszty 565 pełnomocników przy stawce 180 zł wynosiłyby 101 700 zł; koszt podniesienia wysokości stawki minimalnej wyniesie zatem w tej kategorii około 67 800 zł;

- sprawy o świadczenia pieniężne z ubezpieczenia społecznego i zaopatrzenia emerytalnego: w 2014 r. w sądach rejonowych zarejestrowano łącznie w kategorii U – 38 166 spraw, a w sądach okręgowych w kategorii U – 149 869 spraw; zgodnie ze statystką Ministerstwa Sprawiedliwości w sprawach U w sądach rejonowych w 2014 r. ustanowiono 244 pełnomocników, zaś w sądach okręgowych 1 197, łącznie w obu instancjach 1 441; koszty 1 441 pełnomocników przy stawce 60 zł wynosiły 86 460 zł; koszty 1 441 pełnomocników przy stawce 180 zł wynosiłyby 259 380 zł; koszt podniesienia wysokości stawki minimalnej wyniesie zatem w tej kategorii 172 920 zł.

Kolejno wskazać należy, iż w uchwalonej przez Sejm RP ustawie z dnia 15 maja 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. poz. 841), która wejdzie w życie w dniu 1 sierpnia 2015 r., przewidziano przyznanie prawa do obrony również osobie podejrzanej o popełnienie wykroczenia (art. 54 § 6 k.p.w.) z chwilą przystąpienia do przesłuchania po powiadomieniu o treści zarzutów albo z chwilą wezwania do złożenia pisemnych wyjaśnień. Obecnie obowiązujące uregulowania dotyczące opłat za czynności adwokatów i radców prawnych nie określają wprost wysokości stawki minimalnej w tych sprawach. Istnieje zatem potrzeba dostosowania treści wskazanego rozporządzenia do

poszerzonego zakresu obowiązków obrończych radców prawnych wprowadzonego tą ustawą. Zgodnie z art. 24 § 1 k.p.w. obrońcą w sprawach o wykroczenia może być adwokat albo radca prawny. Podkreślić jednakże należy, iż brak w rozporządzeniu powyższej regulacji nie oznacza luki prawnej w zakresie możliwości zasądzenia opłaty za obronę w tej kategorii spraw. Zgodnie bowiem z § 5 rozporządzenia wysokość stawek minimalnych w sprawach nieokreślonych w rozporządzeniu ustala się przyjmując za podstawę stawkę w sprawach o najbardziej zbliżonym rodzaju. W omawianej sytuacji byłaby to stawka minimalna odnosząca się do spraw objętych dochodzeniem.

Warto jednak mieć na względzie, iż w przypadku dochodzenia w postępowaniu karnym jego przedmiotem są sprawy o znacznie większym ciężarze gatunkowym niż ma to miejsce w przypadku czynności wyjaśniających w postępowaniu w sprawach o wykroczenia. Dochodzenie cechuje się przez to również większą złożonością prowadzonych czynności, co w konsekwencji implikuje większy nakład pracy obrońcy. Zaproponowana w projektowanym rozporządzeniu stawka minimalna w wysokości 90 zł wydaje się adekwatna do rodzaju i zawłości sprawy oraz niezbędnego nakładu pracy obrońcy.

Koszty wejścia w życie projektowanego rozporządzenia są uzależnione od liczby podejrzanych o popełnienie wykroczenia, którzy będą korzystać z obrony formalnej na etapie czynności wyjaśniających w związku z zajęciem przesłanek obrony obligatoryjnej (art. 21 k.p.w.) lub - jeżeli wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości - gdy nie jest w stanie ponieść kosztów obrony bez poważnego uszczerbku dla niezbędnego utrzymania siebie i rodziny (art. 22 k.p.w.). W świetle posiadanych danych w 2014 r. liczba wniosków o ukaranie skierowanych do sądów przez Policję, Straż Graniczną, strażę gminne i miejskie wyniosła ponad 630 tysięcy. Należy przyjąć założenie, że w co czwartej sprawie skierowanej do sądu przez wskazane podmioty osoby, których dotyczy wnioski będą korzystały z pomocy obrońcy.

Wydatki wynikające z zaproponowanych w projekcie zmian stawek minimalnych w roku 2015 (5 miesięcy) zostaną sfinansowane z części 15 „Sądy powszechne” w ramach środków zabezpieczonych w planach finansowych sądów. W roku 2016, w ramach budżetu cz. 15 możliwe będzie sfinansowanie jedynie części proponowanych zmian – sfinansowanie obrony z urzędu osób podejrzanych o popełnienie wykroczeń będzie możliwe wyłącznie po zwiększeniu projektu budżetu części 15 na 2016 r. o dodatkowe środki w wysokości ok. 14,2 mln zł (z VAT – 17,5 mln). Należy zauważyć, że kwota ta dotyczy łącznie zmian

przewidzianych w niniejszym projekcie nowelizacji, jak również zakładanych w procedowanym jednocześnie projekcie rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości zmieniającego rozporządzenie w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (por. wspólna OSR). Jednocześnie należy wskazać, że w przypadku braku określenia stawki minimalnej w sprawach objętych czynnościami wyjaśniającymi w postępowaniu w sprawach o wykroczenia na poziomie 90 zł, począwszy od dnia 1 sierpnia 2015 r. zastosowanie miałyby w takich sytuacjach stawka w sprawach o najbardziej zbliżonym rodzaju, tj. 180 zł (tak jak w wypadku spraw objętych dochodzeniem), a zatem wydatki budżetu państwa z tego tytułu byłyby dwukrotnie wyższe.

Zgodnie z § 2 projektowanego rozporządzenia do spraw wszczętych przed dniem wejścia w życie rozporządzenia zastosowanie znajdą przepisy dotychczasowe, przy czym będzie to miało miejsce jedynie do czasu zakończenia postępowania w danej instancji.

Przewiduje się, że rozporządzenie wejdzie w życie z dniem 1 sierpnia 2015 r., co jest związane z datą wejścia w życie przepisów cyt. wyż. ustawy z dnia 15 maja 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia, wprowadzających – na etapie czynności wyjaśniających – instytucję obrońcy osoby podejrzanej o popełnienie wykroczenia.

Przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Zgodnie z wymogiem art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414, z późn. zm.) projekt rozporządzenia został zamieszczony na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji.

Projekt nie zawiera przepisów technicznych, a zatem nie podlega notyfikacji zgodnie z trybem przewidzianym w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. Nr 239, poz. 2039, z późn. zm.).

W celu spełnienia wymogów, o których mowa w § 33 ust. 2 uchwały Nr 190 Rady Ministrów z dnia 5 grudnia 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M. P. poz. 979), projekt rozporządzenia został skierowany do Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

*Opracowano pod względem
prawnym, legislacyjnym i redakcyjnym*

ZASTĘPCA DYREKTORA
Departamentu Legislacyjnego

